

Νικητής στο αγώνισμα της πάλης στη μακρινή Φρυγία, ο Ίλος Β', ο παππούς του Πριάμου, είχε πάρει ως έπαθλο πενήντα αγόρια, πενήντα κορίτσια και μια ποικιλόχρωμη αγελάδα. Ο βασιλιάς της Φρυγίας τον είχε συμβουλευτεί να χτίσει πόλη εκεί όπου η αγελάδα θα έπεφτε να κοιμηθεί. Κτίστηκε το Ίλιο με πρώτους κατοίκους τους εκατό νέους του επάθλου. Ο Ίλος ζήτησε από τον Δία ένα σημάδι, ότι όλα έγιναν σωστά. Το πρωί, είδε μπροστά στη σκηνή του το παλλάδιο (το ξύλινο άγαλμα της Αθηνάς) που είχε πέσει από τον ουρανό. Όσο αυτό βρισκόταν μέσα στο Ίλιο, η πόλη δεν κινδύνευε να παρθεί από εχθρό. Αυτό το Παλλάδιο έπρεπε να κλέψουν οι Αχαιοί ως τρίτη προϋπόθεση για να παρθεί η Τροία. Ποιο απ' όλα, όμως; Γνωρίζοντας οι Τρώες τη σπουδαιότητά του, είχαν φιλοτεχνήσει κάμποσα αντίγραφα και τα είχαν σκορπίσει μέσα στην πόλη ώστε ο πιθανός κλέφτης να μην ξέρει, ποιο είναι το γνήσιο. «Το πιο μικρό», τους είχε πει ο Έλενος. «Αυτό ήταν το γνήσιο».

Μια τέτοια επιχείρηση απαιτούσε γνώση της πόλης. Κάποιος έπρεπε να εισχωρήσει μέσα στην Τροία και να μάθει τα κατατόπια. Προθυμοποιήθηκε ο Οδυσσέας. Έβαλε τον βασιλιά της αιτωλικής Καλυδώνας, Θόα, να τον δείρει τόσο που να του αφήσει σημάδια, φόρεσε κουρέλια και μπήκε στην Τροία, τάχα πως ήταν ζητιάνος. Στην τραγωδία του, «Ρήσος», ο Ευριπίδης βάζει τον χορό να περιγράφει την εμφάνιση του Οδυσσέα (στίχος 710 κ.ε., μετάφραση Τάσου Ρούσσου):

«Ήρθε στην πόλη με μάτια θολά από τα δάκρυα, ντυμένος με σχισμένα ρούχα, κρύβοντας σπαθί μες στα κουρέλια. Ζούσε ζητιανεύοντας σαν αλήτης ή δούλος με κεφάλι βρώμικο και γεμάτο λέρα. Κακολογούσε βαριά τη βασιλική γενιά των Ατρείδων σα να 'ταν εχθρός στους στρατηλάτες».

Κανένας δεν τον αναγνώρισε. Η τύχη του όμως έφερε τα βήματά του μπροστά στην Ωραία Ελένη που αμέσως κατάλαβε, με ποιον είχε να κάνει. Περιπαικτικά, ξεκίνησε να τον βασανίζει με ερωτήσεις που θα μπορούσαν να τον κάνουν να προδοθεί. Ο παμπόνηρος Οδυσσέας τα κατάφερε να ξεφύγει από όλες τις παγίδες. Και η Ελένη, πέρα από την πρόσκαιρη διάθεση να παίξει μαζί του, λαχταρούσε να γυρίσει στην πατρίδα. Ο Πάρης ήταν πια νεκρός. Την είχαν δώσει γυναίκα στον Διήφοβο που δεν τη συγκινούσε. Είχε επιθυμήσει τον άντρα της και η παρουσία του μεταμφιεσμένου Οδυσσέα της φάνηκε σαν σανίδα σωτηρίας από την οποία μπορούσε να πιαστεί. Μπροστά στους Τρώες, καμώθηκε πως λυπήθηκε τον ταλαίπωρο ξένο ζητιάνο, τον γεμάτο πληγές και σημάδια από την δήθεν κακοποίηση που είχε υποστεί. Θα τον έπαιρνε στο ανάκτορο, να τον περιποιηθεί.

Ο Οδυσσέας οδηγήθηκε στο ανάκτορο του Πριάμου, λούστηκε, φόρεσε καθαρά ρούχα, έφαγε ώσπου να χορτάσει κι έπειτα βρέθηκε ενώπιος ενώπιω με την Ελένη. Εκείνη του αποκάλυψε ότι τον είχε αναγνωρίσει και του ορκίστηκε πως δεν είχε σκοπό να τον προδώσει. Να μάθει νέα ήταν ο καημός της. Αναγκαστικά, ο Οδυσσέας παραδέχτηκε ποιος ήταν. Και της εξήγησε τον λόγο που τον έκανε να μεταμφιεστεί σε ζητιάνο και να μπει στην Τροία. Η Ελένη του έδωσε όσες πληροφορίες χρειαζόταν. Ο Οδυσσέας έφυγε. Πριν να επιστρέψει στο αχαιϊκό στρατόπεδο, σκότωσε τους φρουρούς των πυλών που αιφνιδιάστηκαν καθώς δέχτηκαν επίθεση από τα νώτα τους.

Στην Οδύσσεια, η ίδια η Ελένη αφηγείται τη συνάντησή της με τον Οδυσσέα (δ 244 κ.ε., μετάφραση Αργύρη Εφταλιώτη):

«Τότες που χάραξε κακά σημάδια στο κορμί του,

ντύθηκε ρούχα φτωχικά, και μοιάζοντας με δούλο

γερούσε στην πλατύδρομη του εχτρού τη χώρα μέσα*

έτσι αλλαγμένος, θα 'λεγες κάποιος ζητιάνος **εί**ταν,

αυτός που αλλιώς φαινότανε στ' αχαιϊκά καράβια.

Τέτοιος στην Τροία χώθηκε, κ' εκείνοι τυφλωθήκαν

όλοι τους, και μονάχη εγώ τον ένοιωσα ποιος **εί**ταν,

και τον ερώτηξα, κι αυτός μου ξέφευγε με τέχνη.

Μα όταν εγώ τον έλουσα, τον άλειψα με λάδι,

και του 'δωσα φορέματα, και του 'κανα όρκο μέγα

να μην το πώς πως ο Δυσσέας ανάμεσά τους φάνη,

πριν αυτός φτάση στις σκηνές και στα γοργά καράβια,

τότες τα σκέδια των Αχαιών μου τα φανέρωσε όλα.

Κι **αρί**θμητους η σπάθα του σαν έκοψε Τρωαδίτες,

προς τους Αργίτες γύρισε πολλά 'χοντας στο νου του.

Τότες οι άλλες Τρώισσες πικρά μοιρολογούσαν,

όμως εγώ χαιρόμουνα, γιατί' η καρδιά μου πίσω

στο σπίτι μου με τράβαγε και στέναζε ολοένα

για την τυφλάδα πώ βαλε στο νου μου η Αφροδίτη...».

Ανεξάρτητα από τα αισθήματα της Ελένης, η όλη επιχείρηση είχε στεφθεί με απόλυτη επιτυχία. Οι Αχαιοί γνώριζαν ακριβώς, πού βρισκόταν το Παλλάδιο αλλά και πώς θα έφθαναν ως αυτό.

(τελευταία επεξεργασία, 16 Μαρτίου 2022)